

На данашњи дан 1945. године у Јалти на Криму завршена је конференција вођа трију великих сила антинацистичке коалиције, на којој су совјетски лидер Стаљин, председник САД Рузвелт и британски премијер Черчил ускладили војне планове за окончање рата против Немачке и Јапана и одредили нове односе у Европи и свету после рата.

Тројица лидера усвојила су резолуције о "слободној Европи" и договорили се о оснивању Уједињених нација као опште међународне организације за мир и безбедност у свету. Коминике о подели Немачке на три зоне и успостављању Централног империјалитета као контролне комисије трију сила, са средиштем у Берлину, издај је 13. септембра 1945. године да се предложи Француској да учествује у томе, затим да Немачка плати ратне откупне и врати опљачкане вредности, да буде сазвана конференција свих нација 25. априла ради стварања УН и прихваћени су њени основни принципи. Донесена су и одлуке о бившим "сателитима" Немачке, о помоћи бившим окупираним земљама, о пољској влади и границама, о Југославији, којој је препоручено да спроведе у дело споразум Јосипа Броза и Ивана Шубашића за образовање јединствене владе. Постигнут је и споразум о стварању Совјетског Савеза у рат против Јапана, а Москва је заузврат добила назад јужни део острва Сахалин, Курилска острва, право на коришћење луке у Порт Артуру и на Кинескоисточну и Јужноманџурску железницу. Такође је договорено да Украјина и Белорусија добију посебна места у УН.

1650 - Умро је француски филозоф, математичар и физичар Рене Декарт, оснивач нововековне европске филозофије, посебно модерног рационализма, који је означио прекид са схоластиком. Творац је нововековне опште методологије и епистемологије, које су веома утицале на потоње научно мишљење. Такође је један од твораца аналитичке геометрије, а у математику је увео променљиву величину и функцију, што је била преломна тачка у развоју математике. Дела: "Расправа о методи", "Правила за руковођење умом", "Медитације о првој филозофији", "Расправа о страстима душе",

"Принципи филозофије", "Геометрија".

1847 - Рођен је амерички проналазач Томас Алва Едисон, који је задужио свет бројним проналасцима, попут сијалице са угљеним влакном, фонографа (грамофон), микрофона, фонометра. Усавршио је и телеграф и акумулатор, знатно побољшао динамо-машину, пронашао кинетоскоп и први применио целулоидну филмску траку од 35 милиметара. Саградио је први филмски атеље у свету. Регистровао је више од хиљаду проналазака, а савременици су га сматрали "првим добротвором човечанства".

1868 - Умро је француски физичар Жан Бернар Леон Фуко. Са Арманом Физоом измерио је брзину светлости. Огледом с клатном (Фукоов експеримент) доказао је обртање Земље, пронашао је жироскоп, усавршио телескоп, открио вртложно-вихорне струје у металним масама (Фукоове струје).

1879 - Умро је француски сликар, графичар и вајар Оноре Домије, највећи карикатуриста 19. века. Његове духовите, смеле и заједљиве карикатуре, које је углавном објављивао у листу "Шаривари", донеле су му и доста невоља - 1832. одлежао је шест месеци у затвору због карикатуре краља Луја Филипа. Израдио је већи број слика социјалног сижеа.

1889 - Јапан је добио устав, којим је одређено да земља има дводомну скупштину, али је цар (микадо) задржао извршну власт, и што је још важније, његова традиционална духовно-верска улога остала је неокрњена.

1909 - Рођен је амерички режисер, сценариста и продуцент Џозеф Лео Менкевиц, добитник два Оскара за режију и два за сценарио. Филмови: "Све о Еви", "Писма трима женама", "Јулије Цезар", "Клеопатра", "Босонога контеса", "Бекство", "Људи ће причати", "Тихи Американац", "Пет прстију", "Изненада прошлог лета".

1917 - Рођен је Сидни Шелдон, амерички књижевник, аутор низа бестселер романа. Шелдон је, пре него што се у педесетим годинама живота посветио писању романа о снажним женама које побеђују у непријатељском свету немилосрдних мушкараца, освајао награде за допринос бродвејском позоришту, филму и телевизији.

1919 - Фридрих Еберт је изабран за првог председника Немачке, која је после пораза у Првом светском рату постала република.

1920 - Рођен је египатски краљ Фарук I, последњи монарх Египта. На престо је ступио 1936. али је његов владарски ауторитет подрила неспособност да спречи британско уплитање у унутрашња питања Египта и војни пораз у првом арапско-израелском рату 1948. Са власти су га 1952. збацили побуњени официри, после чега је принуђен да оде у избеглиштво. Умро је 1965. у Риму.

1929 - Споразумом у Латерану између Мусолинијеве Италије и Свете столице створена је независна папска држава Ватикан, чиме је решено тзв. Римско питање - спор италијанске државе и Свете столице настао 1870. после прикључења Италији папске државе и града Рима. Ватикан се налази у средишту града Рима, ограђен зидинама, и заузима 44 хектара.

1948 - Умро је руски филмски режисер Сергеј Михајлович Ејзенштајн, један од највећих теоретичара и стилиста светског филма. Био је архитекта по професији и у почетку је цртао плакате, радио као сценограф и позоришни режисер, уносећи новине тежио је чистим реалистичким елементима и у театру. На филму је почео као монтажер 1923. Творац је теорије о хоризонталној и вертикалној монтажи и теорије асинхронитета. Филмовима и теоријским поставкама дао је непроцењив допринос обликовању филмског изражајног језика и извршио огроман утицај на развој филма. Дела: филмови "Штрајк", "Оклопњача Потемкин", "Октобар", "Старо и ново", "Сентиментална романса" (снимљен у Француској), "Да живи Мексико", "Александар Невски", "Иван Грозни", књиге "Филмско осећање", "Филмски облик".

1953 - Умро је српски сликар Урош Предић, члан Српске краљевске академије. Један од највећих српских сликара у историји. Био је изразити академски реалиста. Сликаство је учио у Бечу и Минхену. Велике композиције из класичне митологије које је израдио за дворану горњег дома у згради новог бечког Рајхсрата (скупштине) донеле су му место асистента бечке ликовне Академије. Више од пола века стварао је у родном Орловату (Банат) и у Београду. Портретисао је готово све истакнутије личности политичког и културног живота Србије крајем 19. и у првој половини 20. века. Израдио је и више од хиљаду икона и низ иконостаса. Радио је и историјске композиције - "Босански бегунци", "Косовка девојка". Друга најпознатија дела: "Сироче на мајчином гробу", "Весела браћа".

1958 - Тунис је обавестио Француску да њени ратни бродови више неће моћи да користе луку Бизерта.

1967 - Умро је српски сликар Мило Милуновић, члан Српске академије наука и уметности, професор Академије ликовних уметности у Београду. Сликарство је учио у Фиренци. После Првог светског рата, у којем је учествовао на бојиштима у Црној Гори, отишао је на студије у Париз у којем је с прекидима остао до 1932. кад је дошао у Београд, где је 1937. постао професор Уметничке академије. Сликао је пределе и мртву природу, композиције, фигуре, портрете, монументалне фреске и мозаике. Његова дела одликује јасноћа композиције. Снажно је утицао на млађе сликарске генерације.

1970 - Јапан је постао четврта земља у свету која је лансирала вештачки сателит.

1971 - На церемонијама у Москви, Вашингтону и Лондону, 63 земље су потписале споразум о забрани складиштења нуклеарног оружја на дну мора и океана.

1975 - Убијен је председник Мадагаскара Ричард Рацимандрава, само шест дана пошто је почео да обавља дужност шефа државе.

1975 - Први пут у Великој Британији шеф једне политичке партије постала је жена - за председника Конзервативне странке изабрана је Маргарет Тачер.

1990 - Лидер Афричког националног конгреса Нелсон Мандела ослобођен је после 27 година проведених у јужноафричким затворима.

1993 - Умрла је српска књижевница Десанка Максимовић, члан Српске академије наука и уметности. Завршила је Филозофски факултет у Београду и била професор у Обреновцу, Дубровнику и Београду. Дела: збирке песама "Песме", "Зелени витез", "Песник и завичај", "Отаџбино, ту сам", "Мирис земље", "Тражим помиловање", "Немам више времена", "Песме из Норвешке", "Летопис Перунових потомака", "Ничија земља",

"Слово о љубави", приче "Лудило срца", романи "Отворен прозор", "Не заборавити", дечји роман "Прадевојчица", збирка бајки и прозе у стиху "Орашчићи палчићи", путопис "Снимци из Швајцарске".

1994 - Слетањем на Земљу шатла "Дискавери", са пет америчких астронаута и једним руским космонаутом, окончана је прва америчко-руско-руска мисија.

2002 - Ватикан је формализовао присуство у Русији стварањем четири римокатоличке дијецезе, не осврћући се на протесте Руске православне цркве.

2006 - Амерички милионер и авантуриста Стив Фосит поставио је нови светски рекорд у најдужем летењу без заустављања, прелетевши за 76 сати 42.469 километара - од Флориде око Земље у смеру истока, па све до јужне Енглеске, двапут прелетевши Атлантски океан.

2013 - Званично је обелодањено да је током НАТО агресије 1999. на Србију (односно СРЈ) укупно страдало 1.008 припадника војске и полиције, при чему је погинуо 631 припадник војске, док је 28 нестало, а погинуло је 325 полицајаца, а нестало 24.

2013 - Папа Бенедикт XVI (Јозеф Рацингер) најавио је, на опште изненађење, да се повлачи са папског трона.

(РТ Војводине)